

СХІД NOW

№7 (25)
КВІТЕНЬ
2024

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

НІХТО НЕ ОДИН

Нам невідомо, чи почувалася самотньою перша людина на землі. Якщо й почувалася, то, скоріше за все, недовго – бо мала мізерні шанси вижити наодинці. Тому зрештою людина еволюціонувала в зграї. Гуртом було безпечніше, з'являлася змога відновлюватися, поки варту несе хтось інший.

За час нашої війни мільйони людей зустрілися щонайменше з одним із вимірів самотності – кожен або втратив близьких, або мусив з ними розлучитись. А коли зникає відчуття того, що за тобою є ще хтось, порушується цей сформований з доісторичних часів ланцюжок безпеки. І наша сигнальна система реагує тривогою – підказує, що ланцюжок варто поновити.

Але як повернути собі впевненість, що ти не один в полі воїн, коли фізично так і є? А, може, згадати, як ще два роки тому попри все страшне, що відбувалося, ми були сповнені духу єднання й відчували підтримку від незнайомих людей не лише у своїй країні, а й майже по всьому світу? Просто зараз ми дуже втомилися і забули, як це працює.

Щоб згадати, потрібно хоча б умовно взяти когось за руку. Знайому чи незнайому людину – неважливо. І тримати міцно, щоб обом було бодай трошки спокійніше. І навіть якщо тієї людини більше немає, все одно треба взяти її за руку. Їй було б важливо знати, що є хтось, хто живе і бачить весну за неї.

А ми подумки тримаємо за руки вас, дорогі читачі! І чекаємо навзаєм ваших відгуків та пропозицій щодо наповнення газети «Схід NOW», яка створена переселенцями зі Сходу для переселенців зі Сходу. Діліться з нами промінчиками добра через редакційну пошту eastnowred@gmail.com або сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

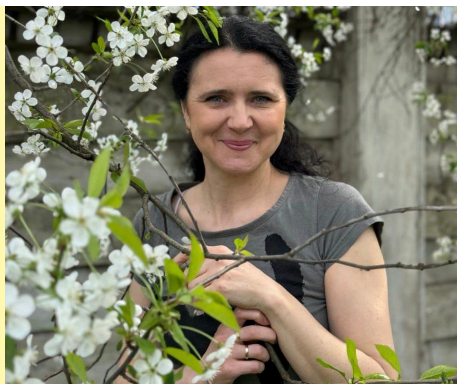

ЦІКАВЕ

З ДОНЕЧЧИНОЮ В СЕРЦІ

Історія родини, яка релокувала бізнес із Костянтинівки та масштабувала його у Києві

Родина Поколенків вже два роки живе у столиці. За цей час переселенці не лише відновили своє підприємство з виготовлення дерев'яних сувенірів WoodLike, а й збільшили обсяги виробництва. У квітні родинний бізнес відсвяткував п'яту річницю. Він від початку мав соціальну складову – до вторгнення підприємці підтримували освітні патріотичні проекти, нині допомагають ЗСУ і продовжують участь у традиційній волонтерській акції «Народжені у вишиванках» – безоплатно створюють дерев'яні метрики для українських немовлят, зокрема на Донеччині.

ПОПРИ СУМ

– Зараз весна – довкола все цвіте. Красиво, але додому все одно тягне. Там у нас була вулиця абрикосова, а тут – яблунево-вишнева, – розповідає Наталя Поколенко. – Звіс-

но, ми сумуємо! За містом, за городиною, за степом...

Плануючи евакуацію з Донецької області, Дмитро і Наталя шукали локацію з розрахунком на те, щоб там можна було й жити, й облаштувати

майстерню. Дорогою до столиці дізналися, що орендар змінив свої плани, тож проблему з житлом довелося вирішувати «на ходу», згадує Наталка. ▶

Закінчення на стор. 3

НОВИННЕ

РОЗШИРЕНО ПЕРЕЛІК КАТЕГОРІЙ ДІТЕЙ, ЯКІ МОЖУТЬ ВІДПОЧИТИ В «АРТЕКУ»

Оздоровчий дитячий центр «Артек» діє наразі в Пуці-Водиці під Києвом. Мінреінтеграції інформує, що Кабмін вніс зміни до Порядку використання коштів, передбачених у держбюджеті для організації оздоровлення і відпочинку дітей, які потребують особливої уваги та підтримки.

До переліку категорій дітей, які отримують безоплатні путівки, додано:

- ♦ дітей учасників бойових дій, зокрема і добровольців, визначених у пунктах 19-24 частини 1 статті 6 Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- ♦ дітей загиблих (померлих) захисників і захисниць України, визначених у частині 1 статті 10-1 закону;
- ♦ дітей, зареєстрованих як ВПО, які отримують державну допомогу на проживання ВПО.

Документом передбачено, що половина путівок до «Артеку» будуть виділені для дітей, які мешкають на території активних бойових дій.

Як і раніше, у 2024 році безоплатні путівки також надаватимуть:

- ♦ дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування;
- ♦ рідним дітям батьків-вихователів або прийомних батьків, які проживають в одній прийомній сім'ї чи дитячому будинку сімейного типу;
- ♦ дітям із малозабезпечених сімей;
- ♦ дітям, один із батьків яких загинув, зник безвісти або помер від поранення, контузії, каліцтва чи захворювання, отриманого в зоні проведення АТО, здійснення заходів національної безпеки і оборони, відсічі й стримування російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, зоні бойових дій.

Документом передбачено, що половина путівок до «Артеку» будуть виділені для дітей, які мешкають на території активних бойових дій.

УКРАЇНЦІ МОЖУТЬ ПОДАТИ ЗАЯВУ ДО МІЖНАРОДНОГО РЕЕСТРУ ЗБИТКІВ ЧЕРЕЗ «ДІЮ»

Уквітні оголошено відкриття прийому заяв громадян до міжнародного Реестру збитків, завданих агресією проти України, який створила 2023 року Рада Європи. Робота Реестру полягатиме у зборі заяв щодо відшкодування збитків, понесених внаслідок російського вторгнення. Ця інформація дозволить запуснути процес виплати репарацій постраждалим.

На першому етапі українці зможуть сформулювати заявки про пошкоджене або зруйноване житлове нерухоме майно (за наявності акту про обстеження від місцевої влади). Згодом планується дозволити подаватися навіть за умови, якщо людина не зверталася до місцевої влади.

За кілька місяців можна буде також звернутися не тільки з приводу житла – йдеться про понад 40 категорій завданої агресією шкоди, зокрема:

- ♦ завдана шкода життю та здоров'ю;
- ♦ примусове переміщення та вимушене переселення;
- ♦ злочин катування та сексуального насильства;
- ♦ інші ушкодження та збитки.

Подати заяву до Реестру можна через мобільний застосунок «Дія». Докладніше щодо порядку подачі заяв – за посиланням surl.li/sfnvr на сайті Реестру.

ІСТОРИЧНЕ

Мененські ворота

Що ви знаєте про бельгійське містечко Іпр? І хоча це третє за величиною місто у Фландрії після Гента та Брюгге, відповідь, скоріш за все, буде «нічого». Хіба що, можливо, ви чули про «іприт» – гірчичний газ, який вперше застосували німецькі війська на фронтах Першої світової. Саме від Іпра пішла назва цієї вбивчої суміші. А ще на його долю випало стати першим у ХХ сторіччі повністю зруйнованим містом Європи.

Палата сукнарів з беффруа

ЖИТТЯ ПІСЛЯ РУЇНИ

Досвід Іпра

Вперше згаданий в VIII столітті, в середні віки Іпр був одним з головних центрів цехового виробництва сукна у Фландрії. Візитівкою дуже значущого в XII-XIV століттях міста стали торговельні Суконні ряди (Палата сукнарів) – споруда у готичному стилі, яку вінчала 70-метрова сторожева вежа-дзвіниця (беффруа). Неповторний архітектурний ансамбль готичного Іпра доповнювали будівлі костелів – Св. Якова, Св. Миколая, Св. Петра та собору Св. Мартина.

Під час Першої світової війни Іпр забезпечив собі місце в історії як ключовий пункт Західного фронту. Іпрський виступ у британських лініях оборони став ареною великих битв, бо опинився на стратегічному напрямку руху німецьких військ. Бойові дії точилися в околицях міста з 1914 по 1918 роки, лінія фронту пролягала в кращому випадку за 11 кілометрів від центру міста, в гіршому – всього за півтори. На піку атак на Іпр щохвилини падало до 20-ти снарядів.

У боях за Іпр загинули сотні тисяч вояків з обидвох сторін, а саме місто лежало в руїнах і повністю спорожніло – вцілілі мешканці або були евакуйовані, або ж мусли самостійно втікати.

Ідея відновлення міста наштовхнулася на опір військової адміністрації британсько-канадських військ. Вінстон Черчилль – на той час військовий міністр Великої Британії – зажадав зберегти Іпр як «святую землю»: символ війни та британської жертвності. Він висловив ідею отримати руїни Іпра «або у якості подарунку від бельгійців, або через угоду купівлі чи ще якось» для облаштування Меморіалу загиблим британським воїнам.

Ця пропозиція Черчилля зустріла опір як представників міської громади, так й на рівні

1918 рік

бельгійського уряду. Одним із її активних противників був міський архітектор Жюль Кулманс. Він мав намір повністю перебудувати Іпр, зберігши його «фламандський, середньовічний і ренесансний» вигляд. Місцевий мер став на бік Кулманса, його також підтримав король Альберт, і плани почали втілюватися в життя (втім, ідея ме-

1921 року за використання каменів з руїн собору Св. Мартина було відбудовано школу Св. Михаїла.

На той час до регіону почали масово повертатися біженці, і це стало ще одним викликом, адже житла не вистачало. Багатьом довелося облаштувати примітивні укриття з матеріалів, знайдених на згаданих місцях. Іншим пощастило більше, і вони могли розраховувати на місце в казармі від Фонду короля Альберта або ж самостійно побудувати собі житло за 3000 бельгійських франків, які Служба допомоги зруйнованим регіонам надавала у вигляді матеріалів.

Поряд із зруйнованим Іпром, на пустирі Міннеплейн постало тимчасове містечко. Серед сотень дерев'яних будиночків розташовувалися ратуша, церква, казарми державної поліції та дві школи. Деякі з тимчасових будівель (щоправда, перебудовані з використанням цегли) збереглися до нашого часу й самі уже становлять історичну цінність.

Мешканці, що повернулися, були масово задіяні у відбудові. Щоб бачити, як просуваються роботи, Іпр періодично відвіду-

вав король Альберт. Протягом лише п'яти років було майже завершено реконструкцію житла, громадських будівель і комунальних мереж. Більшість споруд відновлювалися за принципом історизму, без дотримання точної відповідності оригіналу. А деякі зруйновані будівлі більше ніколи не з'явилися – наприклад, не був реконструйований прекрасний госпіталь Богоматері з його архітектурою у французькому стилі. Вирішили, що недоцільно розташовувати лікарню в самому центрі міста, тож на її місці постала нова споруда Суду.

Реконструкція основних пам'яток зайняла більше часу, бо вони мали максимально відповідати оригіналу. Першою відбулася реконструкція собору Св. Мартина. Архітектор Жюль

Кулманс втілював свою давню мрію позбутися квадратної вежі на цій будівлі, і коли новий «готичний» собор був закінчений у 1930 році, він мав вже загострений шпиль.

Роботи з реконструкції Палати сукнарів розпочалися 1928 року. За шість років були добудовані західне крило та дзвіниця. Східне крило тоді не було розпочато, і лише стовпи лишилися на своєму місці. Після смерті Жюля Кулманса в 1937 році роботи уповільнилися та були завершені лише 1967 року. Нині цей об'єкт є пам'яткою всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Окремо до списку всесвітньої спадщини внесено беффруа Палати сукнарів.

Туристи, які сьогодні подорожують Іпром, з подивом дізнаються, що жваве зручне місто з його середньовічною та ре-

несансною архітектурою було повністю зрівняно з землею. І що фактично все воно було 100 років тому реконструйоване – камінь за камінем, цеглинка за цеглинкою.

Про трагічну сторінку Першої світової в місті нагадують лише звуки горну, які традиційно лунають щодня о 20.00 – від дня відкриття меморіалу загиблим за Іпр солдатам і офіцерам Антанти, тіла яких не були знайдені та поховані. Проект меморіальних Мененських воріт розробив 1921 року британець сер Реджинальд Блумфілд, і вже 1927-го відбулася церемонія відкриття. На внутрішніх стінах арки воріт розміщені імена зниклих безвісти – їх виявилось так багато, що довелося встановлювати додаткові стели.

CN

Олег Жовтанецький

Собор Святого Мартина

меморіалу полеглим британцям також була реалізована).

Вже на початку 1920-х почали окреслюватися обриси нового міста. Так, до квітня

ЦІКАВЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

« – Тоді це нас шокувало, а зараз гадаю – то було на краще. Знайти перевізників на Донеччині, які б взяли габаритне обладнання, також виявилось непросто. Але все вдалося.

У Костянтинівці не потрібно було витрачатися на житло та майстерню, а у Києві головним викликом стала оренда, бо покривається вона з доходів від виробництва. Натомість плюсів більше, вважає Дмитро Поколенко. Сировина, запчастини поряд, логістика легше.

Жінка згадує, що на початку вони бралися навіть за дуже дрібні замовлення.

– Було таке, що замовляли один магніт. Ми тоді були вдячні, бо і в такий спосіб наші клієнти нас підтримували. Зараз такого ми не можемо собі дозволити, хіба що у виняткових випадках для дуже близьких людей.

Вже в перший рік евакуації Поколенки змогли досягти показників, які мали до повномасштабного вторгнення. 2023-го вони їх навіть перевищили.

– Ми не сумнівалися, що Київ – це більші масштаби, обсяги та ринок збуту, додаткове партнерство. Утім, мені й досі видається, що ми не максимально ефективні, – каже Наталя, якій досі важко впоратися з втратою свого меганасиченого життя у Костянтинівці. – Не виключаю, що це пов'язано з тим, що такий настрій – рідне місто далеко, щодня під обстрілами, там лишаються рідні...

WOODLIKE: З ЧОГО ВСЕ ПОЧАЛОСЯ

Справу до душі Поколенки обрали не випадково. Як розповідає Дмитро, його прадід був теслярем. Свого часу він приїхав на Донеччину на заробітки, де й зустрів майбутню дружину, вона була польського походження. Разом вони стали виготовляти дерев'яне оздоблення для дзеркал.

Вигадувати щось нове Поколенки не стали, їх також тягнуло до крафтового виробництва з деревини. Перше обладнання подружжя придбало власним коштом. Одразу вирішили, що їхнє підприємство принесе не лише дохід, а й користь суспільству. Бра-

ли участь в освітніх проектах, ініціативно долучалися до патріотичних заходів. Згодом стали частиною туристичного кластера та популяризували українську Донеччину.

З ДОНЕЧЧИНОЮ В СЕРЦІ

Вдома вони багато навчалися та активно їздили по ярмарках, виставках, фестивалях. Співпрацювали з волонтерськими та підприємницькими спільнотами, отримували гранти та замовлення. Про вибори майстерні WoodLike поступово дізнавалися у США, Польщі,

мали замовлення на дерев'яні скриньки і наповнили їх різноманітними, яке збирали самі на ярках та пагорбах. У цих скриньках був аромат степу, гості везли їх з нашого Сходу в різні куточки країни. Так само було і з сувенірними магнітами із зображеннями туристичних принад Донеччини.

Проектує та виготовляє вироби голова родини – Дмитро. Він за фахом інженер. Наталя має багаторічний журналістський досвід, тому відповідальна за просування продукції в соцмережах. Донька Марія потрохи допомагає з промоцією та з фінішними роботами – шліфуванням та пакуванням.

УКРАЇНСЬКІСТЬ – ЦЕ ВАЖЛИВО

Поки Поколенки справляються власними силами. Утім, розповідає Наталя, були такі замовлення, коли вони були б раді й додатковим рукам.

– На Новий 2024 рік благодійний фонд замовив нам півтисячі святкових будиночків. І хоча ми розписали свою роботу по днях, все одно зашилися

ти верстат і хочуть навчитися на ньому працювати. Обладнання ще немає, але молоді люди вже опановують нові знання. Поки це відбувається дистанційно, але будуть й офлайн-зустрічі.

Асортимент WoodLike вже складає понад 80 позицій. Він постійно змінюється, але родзинкою родинного бізнесу лишається авторська мапа-пазл України. Колись, розповідає Наталя, на їхній макет був покупець, але Поколенки відмовилися його продати. Тепер це мапа-чемпіонка, бо потрапила до Книги рекордів України. Минулоріч вона стала основою для інсталяції з ляльок-мотанок «Обійми», яку ініціювала переселенка з Краматорська Оксана Муравльова. Відтоді ця інсталяція, ляльки для якої виготовили майстрині з кожної області України, подорожує країною і надихає людей на творчість.

Попит на мапу є постійним, як і на дитячі розвивалки та на тарілочки, які особливо полюбилися покупцям у Сполучених Штатах завдяки закордонним благодійним ярмаркам. Їх можна купити також у столичних магазинах.

– Є куди рости насправді, але бракує місця для виробничих потужностей, хоча нова майстерня більша, ніж була в Костянтинівці. Деяке обладнання стоїть в коробках. Робимо на ньому щось, потім пакуємо і складаємо, бо ставити немає де, а дозволити собі більшу площу ми не можемо, – розповідає Наталя.

Вже чотири роки поспіль Поколенки беруть участь у волонтерській акції «Народжені у вишиванках», яку започаткувала на Донеччині та ж сама Оксана Муравльова. WoodLike

і шукали помічника. Зрештою нікого швидко знайти не вдалося, але впоралися вчасно.

Вже в релокації коштом грантів родина отримала сайт, а також додаткові інструменти для обробки деревини, які значно полегшують та пришвидшують роботу. Кожен новий прилад підвищує навички та майстерність у створенні виробів, пояснює Дмитро. Наразі чоловік вже ділиться досвідом з новачками. Він став учасником програми з менторських консультацій. Дмитро опікується одразу двома командами із Закарпаття.

– Це учасники молодіжних центрів, які планують придба-

приєднався до акції дарування немовлятам вишиванок своєю ініціативою з виготовлення автентичних метрик. Метрики щоразу роблять унікальні.

– Нам не подобається повторюватися, кожен рік хотілося робити щось новеньке. Спочатку це було янголятко, потім – немовля. Цього року ми зробили юних українку та українця, 100 штук спрямували виключно на породилю та їхніх діточок з Донецької області. Ми хочемо підкреслити нашу українськість та українськість новонароджених на Донеччині, для нас це важливо. **CN**

НАДИХАЮЧЕ

ТРОШКИ ІНШІ ЛЮДИ

Марина Шажко – педагогиня, багато років вона викладала юним бахмутянам англійську мову. Окрім знань, учні отримували на її уроках й інші важливі життєві навички: вміння цінувати кожне життя, відповідально ставитися до тих, кому потрібна допомога, гуманно поводитися з тваринами та довкіллям. Час, коли 2012 року разом з друзями вирішила опікуватися тваринами, сама Марина вважає значимим. Бо саме зооохисна діяльність загартувала її, зробила наполегливою та рішучою.

– Цей вибір, фактично, не був вибором. Коли у твоєму дворі о четвертій ранку комунальні служби стріляють у собаку, з якою багато років гралася місцеві діти, ти або закриваєш на це очі, а разом з ними – і душу, або починаєш з цим боротися, – згадує Марина початок свого довгого та дуже важливого шляху.

Навколо ідеї гуманного впровадження ситуації з вуличними тваринами у Бахмуті об'єдналися геть різні містяни. Звичайні, здавалося б, чоловіки та жінки різного віку та професій, майнового стану та політичних вподобань. Але, все одно, трошки інші – бо, виходячи з дому по хліб, обов'язково знайдуть голодну тварину. В той час як решта людей її просто не помітять.

– Ми зареєстрували громадську організацію «Лада», написали перший грант та почали розбудовувати майданчик для стерилізації та перетримки тварин. Адже розуміли, що просто підгодовувати та лікувати тварин, що живуть у місті, добре, але стратегічно неефективно – без гуманного регулювання кількості вуличних котів та собак ми не зможемо розв'язати цю проблему, – каже пані Марина.

ЗАСЛУЖИТИ ДОВІРУ

Боротися активістам доводилося з різними «вітряками». З місцевою владою, яка позаочі називала їх «зубастими, як їхні пси» і не хотіла позбавлятися радянської спадщини кривавих «зачисток» на вулицях. З пересічними містянами, які не бажали занурюватися в складності причинно-наслідкових зв'язків між власноруч викинутими на вулицю собаками й покусаними людьми. З недовірливими скептиками, які всюди шукали зраду, бо не вірили, що таким можна займатися за покликом душі – увесь вільний час та сили віддавати беззахисним та зрадженим.

– Це був надзвичайно складний процес вибудовування системи, яка б викликала довіру у різних людей, з якими ми живемо в одному місті. Але вже за кілька років ми мали потужну підтримку серед земляків, навіть поміж тих, хто жив в інших країнах. А питання стерилізації нарешті звучало не як примха, а як важлива складова життєдіяльності мі-

У квітні бахмутську зооволонтерку Марину Шажко визнали однією з переможниць Всеукраїнської зооохисної премії від UAnimals і Міжфракційного об'єднання «Гуманна країна». Разом із однодумцями з громадської організації «Лада» Марина евакуювала з фронтового Бахмута понад сотню старих, хворих та покинутих тварин. Прихисток вони знайшли на Січеславщині. А згодом до бахмутських хвостиків доєдналися десятки тварин, врятованих з усіх районів, де гаряче.

ПУХНАСТА
ЕВАКУАЦІЯ

ста, що сприяє безпеці та комфорту. Впроваджувати процес «вилів-стерилізація-випуск» усі ці роки вдавалося частково коштом місцевого бюджету, частково – грантовими грошима, частково – за допомогою місцевих благодійників.

Налагоджений механізм працював як годинник. Після стерилізації кількість пухнастих безхатків не збільшувалася в геометричній прогресії,

Довіру приходилося заслужувати й у хвостатих підопічних. Серед тих, кому стерилізаційний майданчик «Лади» став домом, було багато собак, постраждалих від рук людини. Дуже складно навчитися знов довіряти людям, якщо тебе залишили прив'язаним у лісі, бо вже старий та немічний, або з нетверезої голови викинули з балкона, або розстріляли впритул, бо охороняв територію, яку вважав за свою. Сотні таких історій разом з історіями порятунку, а інколи – щасливого прилаштування «ладушек» в нові сім'ї читали у соціальних мережах організації її прихильники.

За десять років майданчик біля селища Опитного перетворився на повноцінний собачий мікрорайон: у кожного мешканця, а їх тут жило вже понад сто, були власна буда, вольєр або місце для ночівлі. Волонтери облаштували повноцінну кухню, приміщення для стерилізації та лікування, місця для післяопераційної перетримки.

– Ми заохочували на пільгових умовах стерилізувати й домашніх тварин. Бо вуличні собаки та коті – це майже завжди викинуті домашні улюбленці або їхні непотрібні нащадки, – пояснює Марина.

Волонтери «Лади» співпрацювали з різними громад-

– Спочатку думали вивозити притулок частинами, поки будуватимуться вольєри на новому місці. Але після п'яти потужних прильотів ризикнули на велику евакуацію одночасно усіх мешканців. Евакуювалися, коли бої були вже просто біля майданчика. На щастя, поки помічники з трьох різних волонтерських ініціатив кілька годин вантажили наших хвостатих у машини, район не обстрілювали.

Наступного дня Марина з родиною теж покинула Бахмут, але там залишалися люди, котрі продовжували годувати покинутих тварин. Деякий час «Лада» передавала їм корми й подеколи забирала собі бідось, яких вивозили інші волонтерські групи.

– Процес облаштування «з нуля» великого собачого гуртожитку – дуже важкий. Але за кілька місяців ми вже проводили перший етап стерилізації, щоб запобігти розмноженню нових мешканців майданчика й долучити місцевих мешканців до гуманного регулювання кількості тварин. На початку нам дуже допомогли волонтерські організації: Nova Ukraine закупила сітку для облаштування вольєрів, фонд Нарру Paw оплатив та доставив 27 будок, три булер'яна та дві тони паливних палетів вже у Дніпропетровську область. Чеська організація «Допомагаємо тваринам UA» забезпечила запасом кормів...

Зараз під опікою Марини та її однодумців вже понад дві сотні собак. На майданчику безперервно продовжується процес будівництва, хоча шукати кошти на оренду, облаштування, лікування та утримання тварин неймовірно важко. Але у «Лади» залишилися багато друзів, які не тільки підтримують Марину, а й вирішили номінувати її на зооохисну премію – щоб якомога більше людей дізналися про сміливих людей, які рятували вуличних тварин в той час, коли багато хто кидав у війні домашніх.

– Звісно, така премія від UAnimals – це визнання та нахнення для тих, хто рятує життя найбеззахисніших, – зізнається пані Марина. – Але вважаю, що обрати найкращого серед волонтерів дуже складно, бо ми всі робимо одну спільну справу. Для мене найголовніша нагорода – щасливі оченята врятованих тварин та їхні спокій. **CN**

Елизавета ГОНЧАРОВА

ськими організаціями, мали розгалужені зв'язки та дружні стосунки з зооактивістами чи не з усього світу. А ще проводили безліч заходів зі спілкування своїх підопічних з дітьми та молоддю. Бо прагнули перервати ланцюг байдужості та споживацького ставлення до тварин і будувати суспільство, де не толеруватимуть жорстокість та безвідповідальність.

ВОГОНЬ ПО БУДАХ
ТА ПРИХИСТОК
У СУСІДНІЙ ОБЛАСТІ

Деякий час після повномасштабного вторгнення бахмутські зооволонтери не хотіли навіть думати про можливість евакуацію. Але коли майданчик обстріляли, кілька тварин зазнали поранень та загинули, а кілька, злякавшись вибухів, втекли – вирішили рятуватися. За однією умовою – всі разом.

– Нам пропонували вивозити тварин поступово – за кордон чи до інших притулків. Але ми не хотіли роз'єднувати нашу велику пухнасту родину: більшість підопічних живуть на нашому майданчику роками, ми знаємо особливості їхнього характеру та здоров'я, вони звикли до нас, – каже Марина Шажко.

Тварин із кожним днем ставало більше, бо люди тікали та кидали їх напризволяще. Щоб вивезти 160 утриманців, треба було знайти спеціальну територію з приміщенням. Таке знайшлося у селищі Вільному під Новомосковськом – волонтери орендували порожню ферму, за яку щомісяця мають сплачувати 15 тисяч гривень.

НАДИХАЮЧЕ

«Відчуваєш себе людиною! В борщі купа м'яса, а суп з фрикадельками реально з фрикадельками!» – такі відгуки на свою продукцію отримує від бійців маріупольчанка Марія Бубнова. Втім, страви, які її родина виготовляє у Славутичі, подобаються не лише військовим. Також їх охоче споживають сім'ї з дітьми та студенти, адже це дуже зручно – треба просто розігріти пакет.

В Маріуполі родина Бубнових багато років працювала над розвитком великої овочевої компанії «Азовська фабрика-кухня». У магазинах міста успішно продавалися упаковки їхніх овочів, салатів та заморожених супів. Бізнес процвітав, діти підростали, ініціативна Марія встигала ще й брати активну участь у громадському житті. Все обнулилося 24 лютого 2022 року.

ВТРАТИТИ, АЛЕ НЕ ЗДАТИСЯ

Першу спробу виїхати родина зробила 26 лютого. Але коли привезли до ТрО 300 кілограмів своїх заморожених супів, почули від військових, що вже нікуди не їде – навколо міста танкові бої. Довелося залишатися й шукати більш безпечного місця, ніж будинок, де вони жили. Перебували у друзів, то там, то там, з собою мали мінімум речей. Тож коли все ж таки вдалося вирватися з облоги 15 березня, автівка була практично порожньою.

– Я залишила склад з тонами овочів волонтерам з хабу «Халабуда» – потім мені передали, що вони стали людям у нагоді, хочеться в це вірити. Знаю, що дві наших вантажівки згоріли, а що з обладнанням – невідомо. Мабуть, вже все розтягли. Після того, як виїхали моя сестра, мама, свекруха, всі знайомі, я не маю зв'язків з Маріуполем, нема у кого спитати. Вважаю, що нам пощастило втратити лише майно, в інших людей набагато гірші ситуації, на жаль.

Марія вирішила, що одразу після виїзду з облоги недоцільно витрачати останній ресурс на облаштування в Україні. Тож відновлювалася разом з дітьми і родичками в Нідерландах, де було значно легше розв'язувати питання з житлом, школою, утриманням себе та дітей. Однак просто так там не сиділа – психологічно, каже, було легше загрузити себе роботою з планування нового бізнесу в Україні.

– Шукала можливості для повернення і відновлення харчового виробництва, писала грантові заявки. Досвід у нас був: 2018 року ми з чоловіком Сергієм отримали грант від обласної програми «Український донецький куркуль», також співпрацювали з USAID, іншими донорами. У січні 2022 року ми саме мали ухвалену угоду з USAID, і мені було важливо знати, чи вдасться ці кошти спрямувати на інший бізнес, не в Маріуполі. Паралельно я обирала по Україні локації для виробництва – спілкувалася з людьми у соцмережах, списувалася з головами громад, порівнювала умови.

ГОСТИННИЙ СЛАВУТИЧ

Найкращі умови запропонували у Славутичі. За словами Марії, міська адміністрація дуже зацікавлена у розвитку бізнесу, тож у серпні 2023 року усі Бубнови воз'єдналися саме там.

– Місто нове, чисте, дуже класне. Нас майже за ручку во-

ІНША СПРАВА – ПЕРШІ СТРАВИ

Як маріупольський бізнес «в екзилі» рятує українців від сухпаїв та напівфабрикатів

дили, допомагали з усім. Ми навіть до ріелторів не зверталися, коли надумали там оселитися – команда центру регіонального розвитку нам усім просто по знайомих знайшла житло за символічними цінами. Надали приміщення для цеху. І досі від громади відчуваємо лише підтримку, всі питання вирішуються швидко, мені все дуже подобається.

З бізнес-ідеєю родина на той час вже визначилася остаточно. Вирішили робити готові супи довготривалого зберігання у реторт-пакетах і просувати в Україні саме цей напрям.

– Ми створюємо цей ринок, можна так сказати, бо маємо щонайменше три складові унікальності. Перша – виготовляємо звичайні домашні рідкі страви зі свіжих продуктів, не якісь консерви. Друге – працюємо не вручну, автоматична лінія забезпечує швидкість і масштаби. Технологія приготування та стерилізації в автоклаві дозволяє зберігати повністю готові страви без холодильника до 24-х місяців. По-третє, ми це зробили умовно втрихох, тобто у ціні не закладена вартість цілої команди.

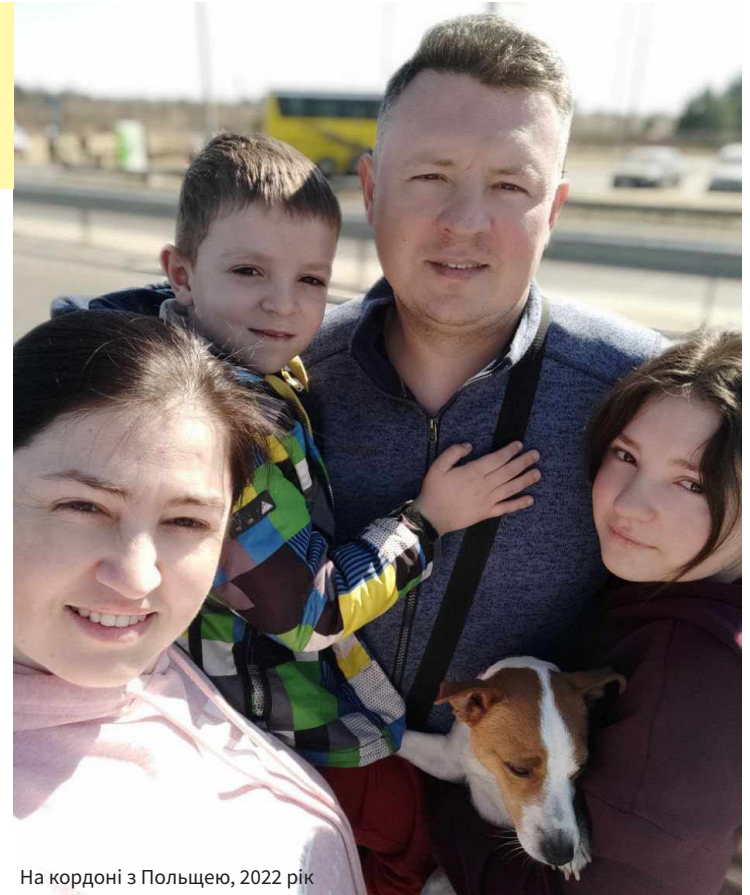
Марія каже, що «з нуля» замахнутися на велике виробництво і вибудувати його крок за кроком було неймовірно важко. Однак на те, щоб знов розпочинати з

малою і потроху зростати, як це було в Маріуполі, вже не вистачало терпіння. У нагоді стали й минулий підприємницький досвід Бубнових, і наполегливість, з якою жінка брала участь в усіх грантових програмах, спрямованих на розвиток бізнесу.

– Загалом нам вдалося залучити грантів десь на 500 тисяч доларів – і від держави для переробних підприємств через «Робота», і від Проект USAID, ПРООН тощо. Я подавалася на всі конкурси, що були в Україні, і за весь час отримала лише дві чи три відмови. Тож коли я чую від людей, що немає можливостей, завжди дивуюся. Все є, просто треба в себе повірити.

До речі, щоб допомогти підприємцям-початківцям, Марія читає у Славутичі лекції, проводить консультації, а також на громадських засадах веде групу в Телеграмі, де ділиться корисною інформацією щодо навчання та грантової підтримки бізнесу.

Ще один напрямок, який обрала для розвитку Марія Бубнова – це жіноче лідерство. Їй важливо показати можливості жінок у розбудові України, тож вона знаходить час для участі у національних конференціях, форумах та воркшопх.

На кордоні з Польщею, 2022 рік

ХОЧУ БУТИ ВИДИМОЮ

– Мое підприємство дарує мені час, вивільнений від приготування обідів, – відповідає Марія на питання, як вона все встигає. – Захотів син поїсти, то пішов і розігрів суп, нема проблем. Це дуже суттєвий інструмент підтримки для мам, які працюють.

Наразі під брендом «Нова кухня» виробляється чотири види продукції – борщ з телятиною, сирний суп, суп грибний та курячий з фрикадельками. Нещодавно підприємство придбало грантовим коштом копиліньку, тож невдовзі будуть ще солянка та гороховий суп з копченостями. Асортимент склали за результатом опитування потенційних споживачів у соцмережах.

– Наприклад, було питання: борщ зі свининою, яловичиною чи телятиною? Люди обрали телятину. Тепер це дещо обмежує нас у розвитку, бо ми плануємо експортувати свою продукцію до Євросоюзу, а туди не можна завозити українську

назвами). У кілька рулонів такої упаковки вклали аж 20 тисяч євро, але це гарантія, що новий бренд стане впізнаваним.

– Я дуже хочу бути видимою, – каже Марія. – Знаю, що ми пропонуємо якісні та смачні страви. Я власноруч розробляла рецептуру, десятки варіантів борщів ми з донькою Аліною наварили, поки не вдався саме той – червоний, а не помаранчевий, стільки-то грамів солі на порцію, стільки-то перцю... За ті тижні, що ми вийшли на ринок, маємо лише схвальні відгуки, тож голівною моєю роботою стає поширення інформації про нашу продукцію по усіх зацікавлених спільнотах, щоб знайти постійні канали збуту.

Роботою Сергія є безпосередньо процеси у цеху. З іншими напрямками допомагає ще один партнер Андрій, теж з Маріуполя. 17-річна Аліна підтримує сімейний бренд просуванням у молодіжних групах в інтернеті. А сину поки 9 років, він просто вчиться у гімназії Славутича і любить супи від мами – у пакеті.

З робітниками у місті проблем немає. Бубнови поступово розширюють штат, наразі на виробництві працюють до 12-ти людей. За одну зміну вони виготовляють півтори тисячі пакетів продукції. Одна порція – 400 грамів. Ціна борщу – 72 гривні за пакет, супів – 55 гривень.

На сайті «Нової кухні» nk-food.shop пропонується «підвісити» порції для захисників. Доставка у військово – за рахунок підприємства, зі знижками на продукцію. Ця пропозиція, на думку Марії, має бути цікавою для волонтерів, і не лише військових. Наразі «Нова кухня» постачає свої супи благодійному фонду Харкова, який годуватиме цивільних, коли є прильоти та відключення.

Власних точок продажу Бубнови поки не планують. Замовлення отримують через сайт та Розетку. Виставили продукцію в одному з магазинів Славутича – запитом поки задоволені. Та й надалі готові до співпраці з приватним бізнесом, власниками крамниць та мереж. **CN**

Оксана СТЕЛЬМАХ

НАДИХАЮЧЕ

ЗАЯВИТИ ПРО СЕБЕ

Ідею створити заклад, де б поєдналися продаж квітів та кава зі смаколиками, Анастасія Шевченко привезла з рідного міста, яке залишила у лютому 2022 року. В подібній квітковій кав'ярні Бахмута вона певний час працювала баристою.

– Мені так подобалася атмосфера тієї кав'ярні! Черкаси дуже схожі на Бахмут за архітектурою, тож мені захотілося на новому місці відтворити частинку дому, найкращі спогади про своє місто та той затишний заклад, – каже дівчина.

Основна концепція кав'ярні Flove – очікування замовлених квітів у комфорті.

– Поки букет оформлюють, людина може замовити каву, чай, тістечко. Тобто, у нашій кав'ярні клієнт спокійно чекає, а флорист спокійно працює.

Відкрити свій заклад Анастасії вдалося завдяки гранту на власну справу «єРобота». На виграні кошти – 250 тисяч гривень – вона придбала холодильний агрегат для квітів, кавомашину, меблі та сплатила оренду приміщення на декілька місяців.

Чимало часу та сил потребував ремонт приміщення. Гроші на власну справу дівчина отримала наприкінці минулого року, а ремонт закінчила лише 1 березня, ледь встигла до весняного свята.

Перед відкриттям кав'ярні підприємниця пройшла у Черкасах платні курси з флористики. Каже, що перед тим, як вимагати якісної роботи від когось, необхідно навчитися цьому самому. Зараз передає знання колективу – у Flove поки працює дві робітниці, а невдовзі доєднається ще одна дівчина.

За словами Анастасії, починати бізнес в новому місті дуже складно.

– Підприємцеві треба активно вкладатися у рекламу у соціальних мережах, бо тут його ще ніхто не знає. Клієнтів можна залучити лише оригінальним продуктом та якісною роботою, а не гучним ім'ям. Тож для початку треба заявити про себе.

22-річна Анастасія Шевченко з Бахмуту за освітою філолог – перекладач з англійської, французької, іспанської. За фахом вона теж працює – викладає мову біженцям з України, які зараз живуть у Франції. Але головне її завдання на зараз – розвиток квіткової кав'ярні, яку вона півтори місяці тому відкрила в Черкасах. Тут можна не лише купити красивий букет, а й посмакувати кавою з оригінальними десертами. А ще дівчина разом з іншими підприємцями збирає кошти на допомогу жінкам-військовослужбовицям. Про те, як започаткувати власну справу на новому місці та який десерт з Донеччини можна скуштувати у Черкасах, дівчина розповіла «Схід NOW».

КВІТКАРНЯ З ТІСТЕЧКАМИ ПО-БАХМУТСЬКИ

У кав'ярні

З МАРКЕТИНГОВОГО

У березні найбільшою популярністю в квітковій кав'ярні користувалися тюльпани, тільки у передсвятковий день їх

вдалося продати 400 штук. Нині покупці частіше замовляють троянди, півонії, а ось незвичний та яскравий соняшник не дуже привертає увагу клієнтів.

Анастасія Шевченко

Серед десертів лідерство має карамелізована груша, запечена із сиром «дорблю», яка свого часу була дуже популярною у рідному місті Анастасії. Записаного рецепту у дівчини не було, тож довелося відтворити його за спогадами про смак.

– Груша, запечена із сиром з пліснявою, має дуже цікавий смак. Цей десерт не містить зайвого цукру, жирів та крему. У ньому солонинка від сиру гармонійно поєднується з нотками карамелі.

У квітковій кав'ярні Flove взагалі намагаються готувати неординарні десерти з незвичним смаком та уникати простих рецептів з крему та тіста. Популярними серед клієнтів є мусові десерти у вигляді сфери чи сердця зі смаком малини, полуниці, фісташків, м'яти, базиліку. З класичних тістечок та тортів тут можна скуштувати «Червоний оксамит», «Наполеон», Raffaello – тістечко з вологого бісквіту, крему маскарпоне і кокосової стружки, яке за смаком схоже на однойменні цукерки.

З напоїв найчастіше замовляють капучино, а коли потеплішало, популярністю почали користуватися цитрусовий лимонад та «джміль» – кава з апельсиновим соком.

Спочатку до закладу частіше приходили люди старшого віку. Але після того, як Анастасія почала знімати відео та фото для TikTok та Instagram, стали заходити підлітки, молодь, мами з маленькими дітьми. Згодом підприємниця хоче закупити для Flove додат-

кове обладнання та зробити у залі досконалий ремонт. Наразі вона чекає схвалення своєї грантової заявки.

МРІЯ ПОВЕРНУТИСЯ НА ДОНЕЧЧИНУ

Востаннє дівчина була у рідному місті у жовтні 2022 року. В Черкасах вона живе в орендованій квартирі, її двоповерховий будинок у Бахмуті, побудований батьком, повністю зруйнований.

Попри це після завершення війни Анастасія мріє повернутися додому.

– Там наша земля, наш дім, як його можна назавжди покинути? Крім того, після війни треба відбудувати зруйнований регіон, кому ж, як не тим, хто там народився та жив, це робити? Це обов'язок жителів Донеччини – відновити наш край, аби він був незламним та українським.

Анастасія зізнається, що після переїзду вона пройшла складний адаптаційний період. Навіть вважала, що в неї вкрали минуле, а значить – вона не має майбутнього. Але згодом дівчина зрозуміла, що втрата дому – це не кінець, а можливість будувати щось нове та жити викликами сьогодення.

– У моєму будинку в Бахмуті згоріли нові дорогі кросівки, які я жодного разу не взула. Тож тепер я ніколи нічого не відкладаю на завтра, бо воно може не настати. Треба жити тут і зараз, а не чекати кращих часів, сприятливих умов або старості.

CN

Ірина ДІМІТРОВА

У квітковій кав'ярні

ВАЖЛИВЕ

Таке траплялося й раніше. Війни, депортації, затоплення, пожежі – чи то інші люди, чи то природа в одну мить позбавляли людей коріння, а значить, і власного минулого. Але зараз схоже на те, що минулого позбавили не просто групу окремих людей, а цілу країну. І можливо, цей стан обнуління сягне набагато далі. Якщо людство його не виправить.

ЗДАЄТЬСЯ, ЩО ТЕПЕРІШНЬОГО НЕМАЄ

– У мене на Старокримському кладовищі в Маріуполі 12 могил. Дві прабабці, дві бабусі, дідусь, дядько, тітка, батько, свекруха, золовка, чоловік суїциди (вона старенька, не могла доглядати за могилою, то я допомагала), – розповідає пані Олена. – Двічі на рік це був такий ритуал – обійти по колу всі 12, навести там лад, висадити квіти, пофарбувати, прибрати сміття... Я не була там вже два роки. Не знаю, що з могилами, чи не потрошили їх російські танки, бо вони стріляли по Західному мікрорайону Маріуполя саме з кладовища. І знаєте, що я думаю про цю війну? Мене вирвали з корінням з моєї землі. А людина без коріння довго не живе. Ось і все...

Пані Олена втратила будинок, в якому жили три покоління її родини, сімейні фото, не тільки сучасні, а і дуже старі, ще з 50-х років минулого століття, стару черешню, яку саджала ще її прабабця. Під тією черешнею кожного травня збиралася родина, щоб слухати бджіл і зустрічати весну. Тепер не збираються. Хтось у Варшаві, хтось у Дубліні, хтось у Києві. І від того вона страждає найбільше.

– Таке відчуття, що у мене забрали минуле. Мабуть, у 18 років того не відчуваєш. Але коли за спиною великий шмат життя, таке враження, що далі вже не буде нічого, – каже жінка.

Таких людей, як маріупольчанка Олена, в Україні зараз – мільйони. Після 24 лютого 2022 року 3,6 млн українців не можуть повернутися в свої дома чи то через окупацію, чи то через руйнування. І це тільки ті, що знаходяться в Україні.

Але ж війна почалась не 24 лютого. Загалом з початку гібридної агресії Росії у 2014 році нове життя мусили розпочинати понад 5 мільйонів переселенців по Україні.

Додайте сюди близько 8 мільйонів біженців за кордон і уявіть – 13 мільйонів людей без минулого.

– Переживання втрати – це найскладніший травматичний досвід людини. Залишаються лише спогади і більше нічого – ані сьогодення, ані майбутнього. Коли ми занурюємось у минуле, ми згадуємо виключно позитивні моменти, так влаштована наша психіка. І це завдає ще більшого болю, призводить до несприйняття реальності. Здається, що теперішнього немає. А це не так, – каже психологиня Анна Вітусевич.

Вона сама стала переселенкою першої хвилі, покинувши Донецьк 2014 року. Але лише згодом мала змогу професійно відрефлексувати свій досвід переживання втрати.

БЕЗ МИНУЛОГО

Як жити, коли втрачене коріння

– В 2014-му переселенці, які вимушені були залишити окуповані міста Донеччини та Луганщини, мали відчуття, що вони всі – чужі, що їх не сприймають нові громади, ніхто не може їх зрозуміти. Скільки історій про стигматизацію «донецьких» – інколи надуманих, інколи спровокованих! Але так люди проживали свою травму. ПТСРи та ОКРи (посттравматичний синдром та obsesивно-компульсивний розлад – ред.) сильно затягувалися, бо не було взагалі фахової психологічної допомоги для таких випадків. Та й звідки їй взятися? Ми ж самі набували досвіду, як то кажуть, в польових умовах. Ми, психологи, теж не знали, що з цим робити.

ВИЙТИ З «БУЛЬБАШКИ», ДИВИТИСЯ ВПЕРЕД

Без фахової допомоги люди діяли (а багато хто і зараз йде цим шляхом) так, як «вимагала» їхня травма – об'єднувалися в малі групи, «земляцтва», де, їм здавалося, вони можуть зустріти розуміння. Ізолювалися, закапсулювали свій біль у своїх «бульбашках».

«Маріупольців зможуть зрозуміти тільки маріупольці, та й те не всі – а тільки ті, хто пережив блокаду; а хто не пережив – хай створює власну малу групу», – так це працює і зараз. І з маріупольцями, і з бахмутянами, і з мешканцями інших зруйнованих міст України.

– Всередині цих малих груп люди зайняті пошуком внутрішнього ворога, на якого можна перекласти весь свій біль, покласти провину за те, що трапилося. На цього призначеного внутрішнього ворога люди виплескують свій гнів у соцмережах, забуваючи, хто насправді винний в їхніх бідах, і так проживають свою травму. При цьому вони травмують не тільки себе, а й су-

спільство. Суспільство в цілому стає травмованим, ми спостерігаємо сплеск агресії, – стверджує Анна Вітусевич.

На її думку, є тільки один спосіб відновитися – прийняти нову реальність.

Але як раз із усвідомленням нових реалій в українському суспільстві є великі проблеми, вважає публіцист Віталій Портников.

– Багато людей сприймають світ, в якому вони жили, як усталений. Але того світу вже немає. І його вже не буде, – пояснював Портников молодим людям, які прийшли його послухати. – Ми весь час кажемо про те, що маємо кудись повернутися – до міжнародного права, до кордонів 1991 року... В історії ніхто нікуди не повертається. Якщо вже пройшли, то пройшли. Ми можемо створити міжнародне право – нове, справедливе, і маємо за це боротися. Ми можемо говорити, що Україна повинна мати захищені кордони, які визнаються іншими державами, і наполягати на пріоритеті власного бачення цих кордонів. Але все це буде новим, а не старим! Люди весь час хочуть повернутися у минуле. Але минуле пройшло. Все, його нема, померло так померло. І ми з вами, чесно кажучи, зробили все у власній країні, щоб цього минулого у нас не було, тому що постійно жили минулим.

На його думку, жити минулим – не тільки неконструктивно, це – небезпечно. Окрім постійної ретравматизації, це ще й заколисує наші здібності до виживання.

– Дивитися треба вперед, тому що там відповіді на всі питання сьогодення. І навіть якщо нічого хорошого нас попереду не чекає, треба дивитися у майбутнє, щоб знати, як вижити в тих нових умовах, які прийдуть, – вважає Портников.

ГЛОБАЛЬНЕ: ДОБРО І ЗЛО НАЗИВАТИ ПОІМЕННО

Проте інколи справа не тільки у власних травмах і власному болю, який унеможливає погляд у майбутнє. Важко примиритися із втраченою минулого без усвідомлення того, що справедливість щодо тебе відновлена, а винні у злочинах – покарані.

Без відновлення справедливості українському суспільству навряд чи вдасться ефективно розбудувати своє майбутнє. І схоже, саме зараз ми спостерігаємо за складним процесом переосмислення з боку цивілізованого світу свого розуміння того, що взагалі справедливість означає сьогодні.

Поняття добра та зла суттєво розмилися, вважає український філософ та гуманіст Мирослав Маринович, який за радянських часів був дисидентом, тож добре знає ціну втрат. На Мюнхенській безпековій конференції він запропонував визнати, що причина повернення тотального зла у Європу XXI століття одна – непокарані

злочини комунізму, які, «як зерна несправедливості, покинуті в землі, повинні були дати нові та жахливі плоди».

Аби уникнути повторення геноцидних травм у майбутньому, Маринович пропонує створити єдину шкалу оцінки злочинів проти людяності:

– Єдиним виходом із нинішнього глухого кута було б повернення до нової ясності: і добро, і зло треба називати поіменно, бо тільки тоді в наше життя повернеться правда.

Та чи зможе людство зробити таку велику роботу над власними помилками? Складне питання. Але від того, чи буде дана відповідь на нього, залежить, без перебільшення, весь подальший розвиток світу.

Втрата минулого може бути початком глибокого цивілізаційного провалля, а може стати поштовхом до більш безпечного укладу життя на нових засадах визначеної справедливості. Які, на відміну від діючих, могли б забезпечити і захист українських кордонів в цілому, і власних кордонів кожного українця окремо. **СН**

Ганна САВЧЕНКО

Анна ВІТУСЕВИЧ, психологиня, травмотерапевтка:

– За великим рахунком, зараз українці, які переживають втрату минулого, обирають дві стратегії поведінки: одні повністю забороняють собі думати про те, що було, інші, навпаки, живуть спогадами.

Обидві стратегії – помилкові. Бо якщо жити тільки минулим, можна зруйнувати себе зсередини дуже швидко. Але й забути, ким ти був, забороняти собі згадувати втрачене життя – означає відмовитися від дуже важливих речей. А як же діяти – питаєте ви, – якщо все погано? На жаль, універсального рецепту немає. Ми, психологи, працюємо індивідуально, намагаючись відшукати місце сили кожної людини, те, в чому вона була міцною, професійною, потужною. І намагаємось допомогти людині адаптувати свої здібності до нових умов життя.

Це не просто. Часто це так боляче, немов тобі знімають шкіру та ламають кістки. Але треба не боятися прожити свій біль, щоб потім відпустити його.

ЧИТОМЕ

Стан бібліотеки в селі пере-можниці, як виявилось, ба-жає кращого – на полицях старі книги, а нових надходжень не очікується. Застарілі фонди не дуже цікаві для відвідувачів, тож пані Іванна мріє про те, щоб у бібліотеці з'явилася нова літе-ратура. Разом з іншими меш-канцями вона вже зверталася до сільської ради з проханням про допомогу, адже інші грома-ди активно підтримують свої бі-бліотеки. Але у Біліві допомоги поки не дочекалися.

– Ми є бібліотекарі-попро-шайки. Маємо більше книг подарованих, аніж нових надходжень. Звертаємось до небайдужих, беремо участь у конкурсах і розіграшах, аби хоч який поповнювати фон-ди. Тому для нас кожний но-вий примірник – наче ковток свіжого повітря.

Коли з'являються новинки, пані Іванна організовує для од-носільчан зустрічі з можливістю обговорити книжки і приверну-ти увагу молоді до читання.

– До цього моменту я ніколи не вірила, що моя участь у подіб-них розіграшах може призвести до переможного результату. Те-пер маю стимул продовжувати цю ініціативу! – натхненно роз-повідає бібліотекарка.

Переможницею розіграшу книжок від «Схід NOW», оголошеного до дня народження Тараса Шевченка, стала бібліотекарка з села Білів на Рівненщині Іванна Яцук. Окрім бібліотеки, вона також працює в школі дитячим психологом та отримує в цій сфері другу вищу освіту. Їй вдається вдало поєднувати дві роботи й навчання з піклуванням про сім'ю та господарство, а ще – вихованням двох дітей.

КОВТОК ПОВІТРЯ

А ми нагадуємо, що на Ве-ликдень буде розіграна збірка поезій Павла Вишебаби «Не пиши мені про війну».

Щоб мати шанс її отрима-ти, треба лише підписатися на нашу фейсбук-сторінку

facebook.com/shid.now/ і слід-кувати за інформацією у стріч-ці. У розіграші можуть брати участь всі українці, навіть ті, хто перебуває за кордоном – ми маємо змогу надіслати книжки у будь-який куточок світу.

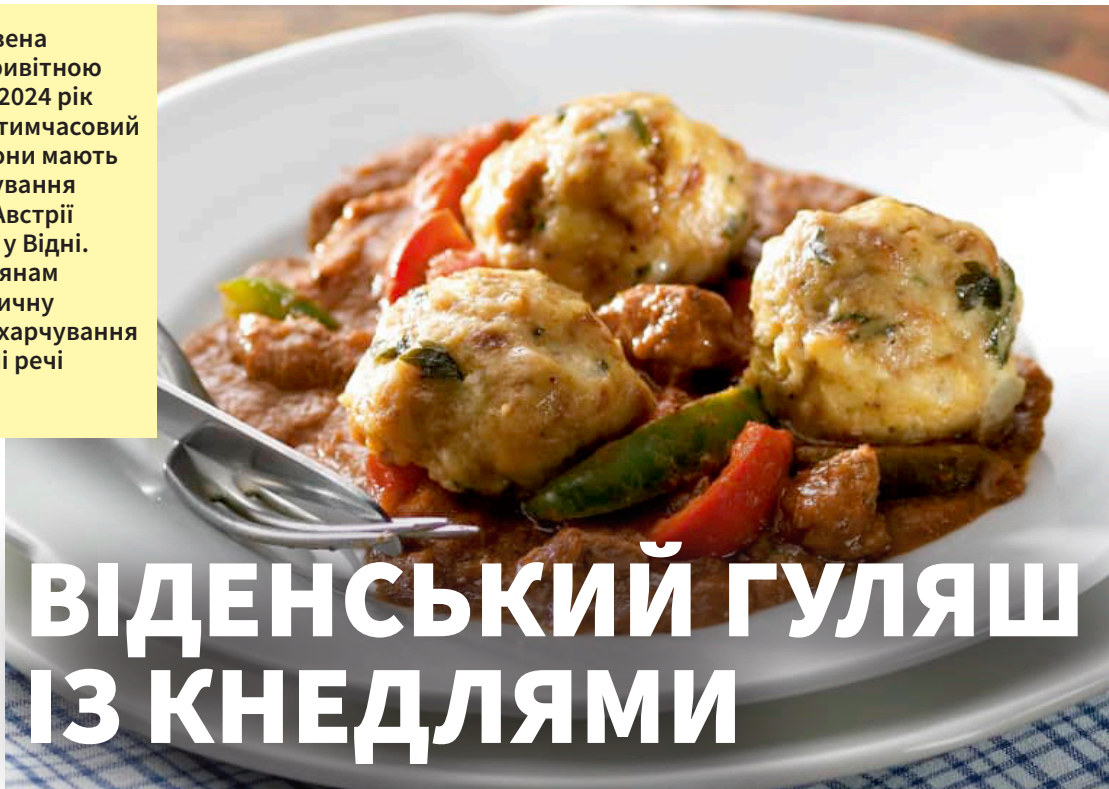
СМАЧНЕ

Батьківщина Моцарта, Бетховена та Фрейда виявилася дуже привітною для наших людей. Станом на 2024 рік Австрія продовжує надавати тимчасовий захист біженцям з України. Вони мають право на безкоштовне пересування федеральними залізницями Австрії та громадським транспортом у Відні. А в центрах допомоги громадянам України можна отримати медичну та психосоціальну допомогу, харчування та напої, засоби гігієни та інші речі першої необхідності.

Зрештою, в нас з австрійцями дуже багато спільного, бо українські землі довгий час перебували у складі Австро-Угорської імперії. Зокрема імперська кухня накопичила багато слов'янських рис, насамперед це стосується супів та м'ясних страв зі звичними для нас ін-гредієнтами. Спробуймо?

ЩО ПОТРІБНО
ДЛЯ ГУЛЯШУ:

- ♦ яловича лопатка (наріза-ти великими кубиками) – 800 г
- ♦ рослинна олія – 50 мл
- ♦ цибуля (нарізати півкіль-цями) – 3 шт.
- ♦ часник (вичавити) – 2 зубчики
- ♦ цукор – 1 ч. л.
- ♦ овочевий бульйон – 1,2 л
- ♦ сіль – за смаком
- ♦ томатна паста – 70 г
- ♦ сушений майоран – 1 ч. л.
- ♦ мелена паприка – 2 ст. л.
- ♦ мелений перець чилі – 1 ч. л.

ВІДЕНСЬКИЙ ГУЛЯШ
ІЗ КНЕДЛЯМИ

- ♦ кмін – ½ ч. л.
- ♦ червоний винний оцет (або яблучний) – 1 ст. л.

ДЛЯ ХЛІБНИХ КНЕДЛІВ:

- ♦ багет (нарізати кубика-ми) – 350 г
- ♦ яйця – 2 шт.
- ♦ молоко – 250 мл
- ♦ цибулина (нарізати куби-ками) – 1 шт.
- ♦ петрушка – 1/3 пучка
- ♦ вершкове масло – 20 г
- ♦ мелений мускатний го-ріх – щіпка

- ♦ сіль і чорний перець – за смаком.

ЯК ГОТУВАТИ ГУЛЯШ:

1. У каструлі з товстим дном розігріваємо рослинну олію. Шматки м'яса ретельно обсмажуємо з усіх боків і пере-кладаємо на окрему тарілку.
2. В каструлю, де смажи-лося м'ясо, кладемо цибулю, солимо, додаємо цукор, до-бре вимішуємо й зменшуємо вогонь до мінімуму. Тушкує-мо цибулю, помішуючи, доки

вона повністю зм'якне й стане золотавою – 15-20 хвилин.

3. Додаємо томатну пасту, часник та спеції. Прогріває-мо, постійно перемішуючи, ще хвилину.

4. Додаємо оцет, овочевий бульйон, добре вимішуємо з цибулею і повертаємо в ка-струлю м'ясо. Досолюємо гу-ляш до смаку й доводимо все разом до кипіння.

5. Зменшуємо вогонь до мі-німуму, нещільно прикрива-ємо гуляш кришкою й тушку-

ємо, час від часу помішуючи, доки м'ясо буде легко проко-люватись виделкою, а це 2-3 години.

6. Якщо потрібно, протя-гом приготування можна до-ливати трішки води. Знімає-мо гуляш з вогню й залишаємо на 15-20 хвилин «відпочити».

ЯК ГОТУВАТИ КНЕДЛІ:

1. Кубики хліба поміщуємо в глибоку миску й заливаємо молоком. Перемішуємо й за-лишаємо на 15 хвилин набря-кати.

2. Тим часом у пательні розігріваємо вершкове масло. Додаємо цибулю й тушкуємо до м'якості цибулі. Знімаємо з вогню, додаємо петрушку й перемішуємо.

3. До розмоклого хліба до-даємо цибулю, яйця, мускат-ний горіх та сіль до смаку. Добре вимішуємо все разом. Маса повинна бути клейкою й збиватись у кулю. Якщо маса не надто густа, додаємо тріш-ки панірувальних сухарів й вимішуємо.

4. З хлібної маси форму-ємо кульки завбільшки з во-лоський горіх.

5. Доводимо до кипіння ве-лику кількість води (приблизно 4 л), добре солимо й партіями опускаємо кульки в киплячу воду. Варимо, помішуючи, при-близно 8-10 хвилин після спли-вання кнедлів на поверхню.

4. Дістаємо кнедлі з води і подаємо разом із гуляшем.

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН
НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»

Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим